

Arhitekts un laiks

Vārdi sakārtoti alfabētā, ne hierarhijas kārtībā

Ingūna Ribena, arhitekta

I Laiks

Uģis Zābers arhitekta praksi sāk 1989. gadā tūlīt pēc Arhitektūras fakultātes absolvēšanas. Pirmais darbs – neliela vienstāva dzīvojamā ēka ar malkas apkuri gleznainā Ērgļu ainavā – tikko pensionētam skolotāju pārim.

Ir skaistais Atmosdas laiks. Visi dzīvojam LIELĀS NĀKOTNES cerībā un piepaceltībā. Un pat visneglābjamākais pesimists, kur nu vēl pensionēts, ar sava mūža darbu gandarīts lauku skolotājs, neparedz kūleni, ko strauji metīs laiks. Pāris gadu laikā tiks zaudēti visi mūža iekrājumi, zeme tiks atdota tās bijušajiem īpašniekiem, un grūti būs samaksāt pat par miniatūro dzīvoklīti padomju laika daudzstāvu mājā mazpilsētas centrā.

Nelielās mājiņas projekts karto na vāciņos paliks vien kā taustāms gabaliņš no mūža sapņa, kas paliekams zārkā zem spilvena un paņē-

mams līdzī tālajos ceļos uz labākiem medību laukiem.

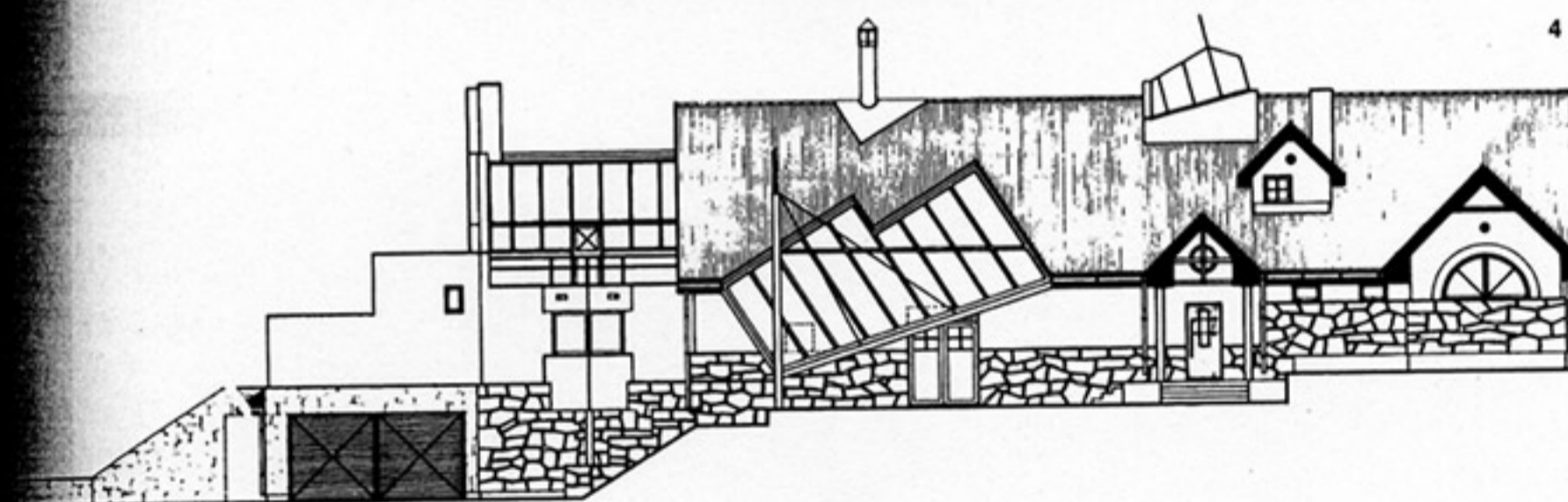
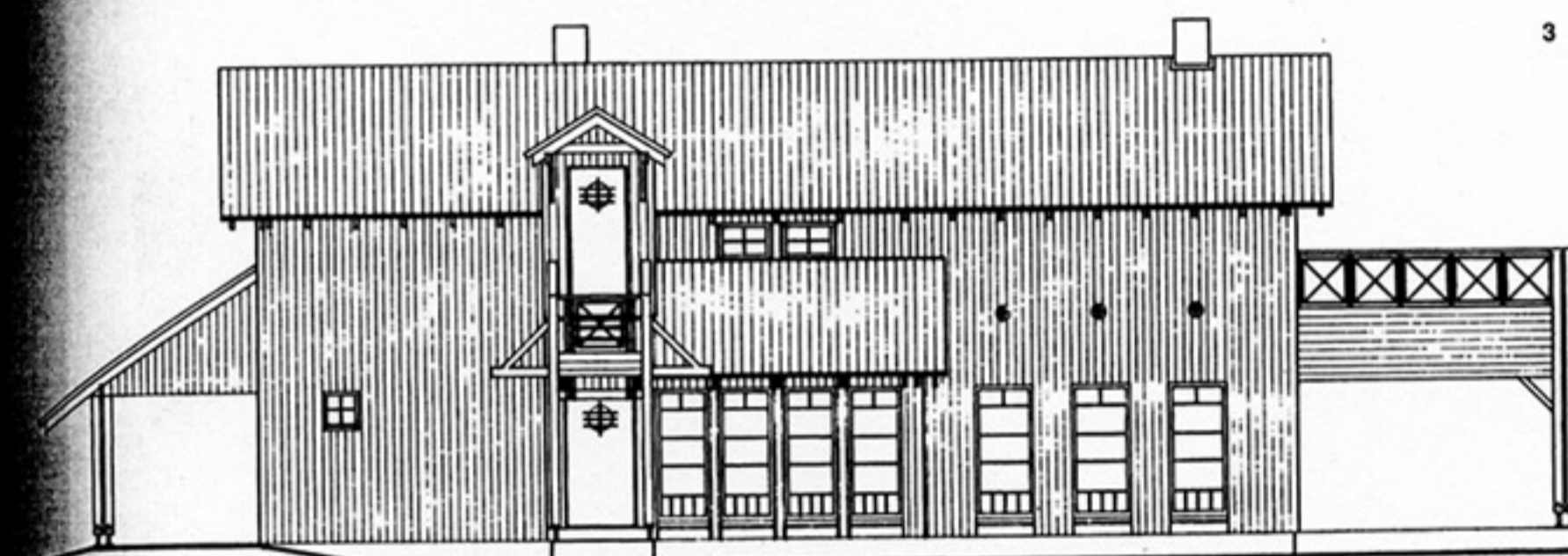
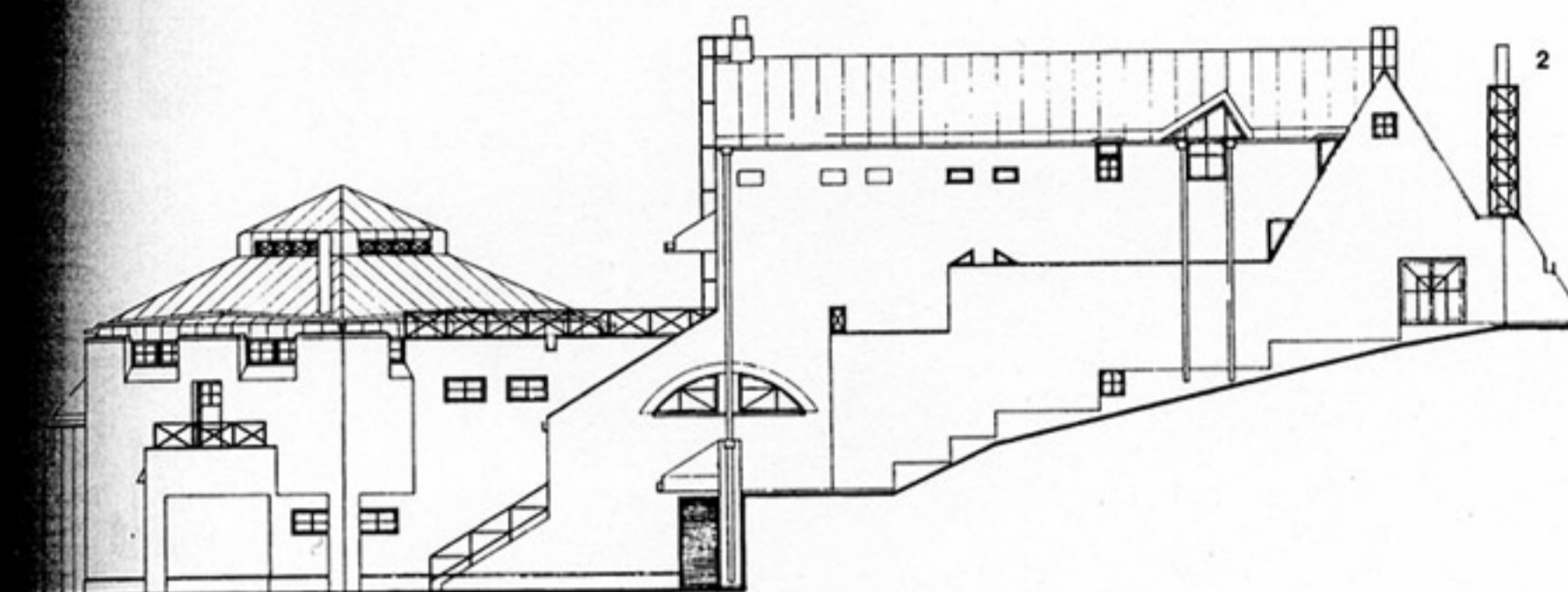
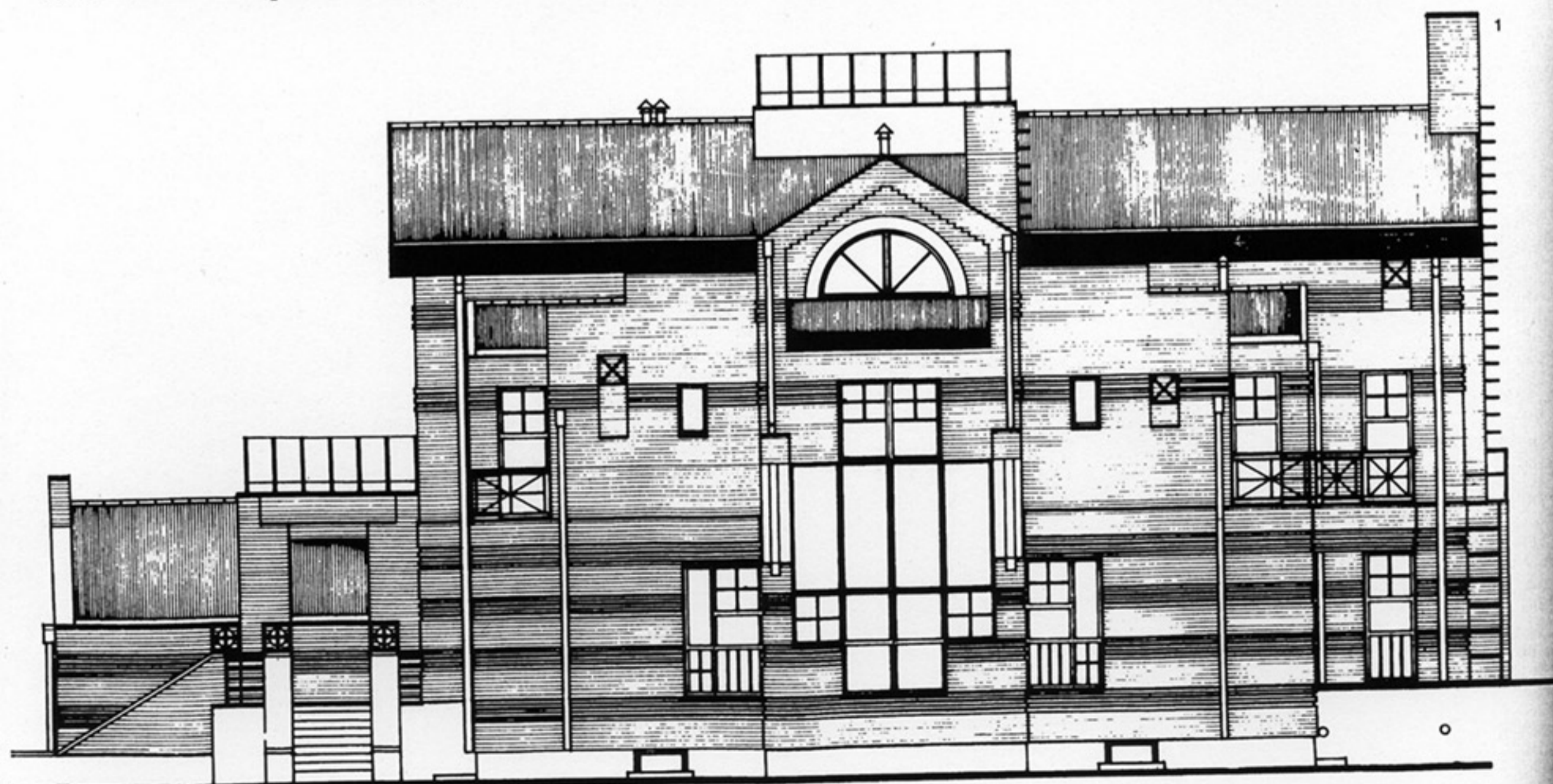
Šis ir stāstiņš par PIRMO projektu, kas tāpat kā PIRMĀ mīlestība un viss pārējais lielais un būtiskais PIRMAIS, ar ko sastopamies dzīvē, nav izmērāms tikai racionāla ieguvuma vai arhitektam – honorāra dimensijā.

Nesteigsimies. Ir Atmosdas laiks. Un darbi iet no rokas, un pasūtījumu ir daudz. Divu trīs gadu laikā top 12 projektu dzīvojamām ēkām. Ārstiem (4), tēlniecei, aktierim, dzintara metālmāksliniekiem (2), jaunsaimniekam, sagādniekam... Šo māju liktenis ir līdzīgs – mainās zemes īpašumtiesības, cerībās uz savu mantojuma daļu uzrodas ārzemju un pašmāju iepriekš neapzināti radi, strīdi, tiesas, totāla inflācija, visaptverošais lielāko banku bankrots, izmaiņas sabiedrības struktūrā un līdz ar to tradicionāli maksāspējīgajās profesijās – un daudzi projekti paliek tikai arhitektoniski formulētas ieceres līmeņi.

Citi, vērienīgi uzsākti, jau kuro gadu bezcerīgi velk savu eksistenci ar akliem, glaukomas plēvotiem logu dobumiem, ruberoīda pagaidu jumtiem un kā kokam gadu gredzeni no dažādiem celtniecības materiāliem (cik nu kuro brīdi bijis pie dvēseles) būvētām raibām ārsienām. Skaidri redzams – celtniecības stadijā, bez apdares. Nefotogēniski.

Laiks iet. Vēl pāris dzīvojamā māju projektu. Mainās pasūtītāju kontingents. Pie kredītiem tikuši jaunie "biznesmeņi", komersants un deputāts bankrotē pusgada laikā – ātrāk nekā projekts iesiets, apstiprināts un apmaksāts. Būtu džemperis – varētu pārdot citam.

1994. gads – pabeigts liels, skaistas dzīvojamās mājas projekts ar 10 guļamistabām (sākotnēji to iecerēts izlietot kā B&B viesnīcu) ārzemju latvietei. (Ieceres sākuma stadijā šeit vēl ir relatīvi lēti būvmateriāli un darbaspēks.) 1995. gada pavasarī sākas būvdarbi, un pirmais lielais naudas pārvedums to nodrošināšanai iesprūst "Bankā Baltija" dienu pirms tās darbības apturēšanas. Tā gadās – teiktu Kurts Vonnegūts... Lai arī kā gājis, pusotra gada laikā šī būve tomēr tikusi kaut līdz pagaidu – ruberoīda –, tomēr jumtam.

Pauze divu gadu garumā. Neviena pasūtījuma individuālajai dzīvojamajai ēkai. Tikai interjeri kafejnīcām, veikaliem, birojiem. Ir vajadzīgs laiks, lai iefiltrētos citos sabiedrības slāņos.

1997. gada sākums – divas privātmāju rekonstrukcijas un paplašināšanas darba stadijā. Cerīgi? Apkārtnotiekošais par to neliecina.

II Arhitekts

Uģis Zābers savas neilgās (arhitekta profesijā 6 gadi nav gandrīz nekas) profesionālās darbības laikā apbrīnojamā kārtā nav izslimojis dažādas jaunībai raksturīgas kaites – ne aizraušanos ar ekscentrisku, neordināru, bet visbiežāk formālu metaforu, simbolu un alegoriju meklējumiem – tie pārstā-

vēja jau pārdzīvotā postmodernisma pirmo primitīvāko stadiju (slimība, kura bieži vien uzbrūk emocionāliem, radošiem, aizrautīgiem jaunie arhitektiem un no kuras daži nespēj atbrīvoties visa mūža garumā); ne pārnopietnu realitāšu fetišismu, kas noved pie sausa amatnieciskuma (racionālāk orientētus individuus).

Uģa Zābera radītās ēkas nekad nav pretendējušas uz banālām asociācijām ar burām jūras krastā, auseklīšiem Latvijas ainavā, putniem, kas atvēzuši spārnus lidojumam, un tamlīdzīgiem naivi literāriem sižetiem. Protams, ja nav nekā cita nopietnāka, par ko runāt, ideju, ko paust, var jau arī vienkārši attēlot apkārtesošo pasauli – dabu, cilvēkus u.c.

Publikai patīk citēt nolietoto aforismu "arhitektūra ir sastingusi mūzika", taču nav nācies piedzīvot, ka, skatot kādam Baha korālim, zāles malā stāvētu teicējs un aizrautīgi sadzīviski komentētu katru takti. Līdzīgu ainu atceros vienīgi skolas laiku Filharmonijas lektorijos bērniem, kur patrillināja augstās klaviatūras daļas notis un teica: "Zied puķītes, lido tauriņš" – un pie zemajām – bah, bah – nāca lācis. Tāpēc vienmēr ir licies aizkustinoši, kad profesionāli arhitekti literāri tulko arhitektūru.

Uģa Zābera MĀJAS nekad nav izskatījušas ne pēc kā cita kā tikai pēc MĀJĀM, kuru līdzsvarotajā mierā, harmonijā un profesionāli perfektajās proporcijās katra loga, aillas, erķera, rusta vienīgais uzdevums ir profesionāli spēlēt savu partitūru kopējā simfonijā, bez vulgāras greznības, pašmērķīgas izlūkšanas, ārišķībām un lēta ekscentriskuma. TIK VIEN.

Lai gan – lai to visu novērtētu, pasūtītājam bez bieža maka būtu vajadzīga arī smalka stila un harmonijas izjūta. Diemžēl šī dimensija ir gadsimtu garumā paudžu paudzes ģenētiski kultivējama, un līdz tam vēl mūsu jaunbagātņieku kontingentam garš ceļš ejams. ■

1. Villa "Alberts" Siguldas centrā. 1994. gads.
2. Dzīvojamā ēka Mežaparkā. 1991. gads.
3. Dzīvojamā ēka Mazirbē. 1992. gads.
4. Kūts rekonstrukcija dzīvojamai ēkai Sējas pagastā. 1995. gads.